

มุมมองของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการฝึกอบรมทักษะแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทางเพศที่ เดินทางกลับมาประเทศไทย

Practitioners's Perspectives on the Skill Training for the Sexual Trafficking Victims Returning in Thailand

สุชัญญา ยอดคำ¹ นฤมล นิราทร²
Suchanya Yodcome, Narumol Nirathon

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ศึกษาปัญหาในมุมมองของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการฝึกอบรมทักษะแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทางเพศที่เดินทางกลับมาประเทศไทย และ (2) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะแก่ผู้เสียหายหญิงไทยที่เดินทางกลับจากต่างประเทศ โดยใช้การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 15 คน คือ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชนและนักวิชาการ เป็นบุคลากรระดับบริหารและบุคลากรประสานงานฝ่ายพัฒนาทักษะ รวมถึงสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกทักษะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีการดำเนินโครงการส่งเสริมทักษะและฝึกอบรมแก่กลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และมีขั้นตอนการดำเนินโครงการการสำรวจทักษะตั้งแต่การเตรียมความพร้อมทักษะทั้งก่อนและหลังกระบวนการส่งเสริมทักษะ โดยแต่ละหน่วยงานมีแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงทุกหน่วยงานมีการทำงานเชิงบูรณาการการทำงานร่วมกันในลักษณะของเครือข่ายเพื่อพัฒนาแนวทางการทำงานส่งเสริมทักษะแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศไทย ทั้งนี้ยังพบว่า บางทักษะที่นำไปสู่การประกอบอาชีพที่จัดให้มีการฝึกอบรมยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เสียหาย และไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง โดยอาชีพที่จัดให้มีทั้งภายในหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานพัฒนาเอกชนนั้น มีอาชีพพื้นฐานที่คล้ายกัน ดังนั้น ข้อเสนอจากการวิจัยมีข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อนำไปปฏิบัติ คือ ควรสนับสนุนมีส่วนร่วมของอดีตผู้เสียหายและขยายขอบเขตการทำงานการส่งเสริมทักษะ และควรถอดบทเรียนจากกรณีที่ประสบความสำเร็จ เช่น การมีส่วนร่วมของผู้เสียหายและการส่งเสริมอาชีพที่มีคุณค่า

คำสำคัญ (Keywords) : การฝึกอบรม; การฝึกอบรมทักษะ; ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

Abstract

This research article aimed (1) to study the problem of promoting the skills training for the sexual trafficking victims returning in Thailand, and (2) to propose the solutions of the skills training for the sexual trafficking victims returning in Thailand. The research methods

Received: 2022-12-08 Revised: 2022-12-21 Accepted: 2022-12-24

¹ นักศึกษาปริญญาโท สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Master Degree Student in Master of Arts Programme in Social Policy, Thammasat University. E-mail: Suchanyayodcome@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ประจำหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Advisor for Master of Arts Programme in Social Policy, Thammasat University. E-mail: narumolnira@hotmail.com

were documentary research and in-dept interview. The samples were divided into 3 groups of 15 practitioners from governmental organizations, non-governmental organizations, and experts in skills training for the sexual trafficking victims.

The research revealed that the practitioners at both governmental and non-governmental organization that directly involved with the skills training for the sexual trafficking victims in the same direction. Moreover, each organization practiced and delivered the different approaches in structuring skills trainings: survey process, monitoring, and evaluation. Furthermore, all of organizations integrated works in a form of networking for skills training development for victims. Besides, the challenge from perspectives of practitioners stated that the skills training services did not meet the needs of the victims; and these working skills training programs were not practical because the skills training programs provided by these organization had similar basic skills trainings. The policy recommendations for implementation from the research is that the participation of the victim survivors should be encouraged. The scope of skills trainings should be extended. Besides, the successful cases should be taken into the lesson learned: the victim participation and decent work training.

Keywords: training; skills training; victims of sexual trafficking

บทนำ (Introduction)

สังคมโลกได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นยุคข่าวสารข้อมูลไร้พรมแดน ข้อมูล ข่าวสาร ประชากร ทุน ทรัพยากรและที่สำคัญคือแรงงานเคลื่อนย้ายเข้าออกอย่างมีอิสระเสรีมากยิ่งขึ้นและเชื่อมโยงการติดต่อสื่อสารหากันของคนในสังคมได้ทุกที่ทุกเวลาทั้งภายในประเทศและนอกประเทศ และปรากฏการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตามคือรูปแบบการค้ามนุษย์ที่มีการเปลี่ยนไปเป็นการหลอกลวงผ่านอินเทอร์เน็ตนำไปสู่การเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็วของผู้เสียหายจากการถูกหลอกลวงทำงานและตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ จากรายงานสถิติผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์คนไทยส่งกลับจากต่างประเทศระหว่างปี พ.ศ. 2559-2561 พบว่า มีคนไทยที่ตกเป็นเหยื่อใน 15 ประเทศ รวม 159 คดี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคดีการค้าประเวณีในผู้หญิงอายุ 18 ปีขึ้นไป ในหลายประเทศที่ผู้หญิงไทยตกเข้าไปสู่ขบวนการค้ามนุษย์และเป็นเหยื่อของกระบวนการถูกแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ (กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ, 2564)

ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีแรงงานเป็นจำนวนมากและส่วนหนึ่งที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศ ตามความต้องการแรงงานของหลายประเทศ ทำให้แรงงานหญิงไทยประสงค์ด้วยความมุ่งหวังของแรงงานหญิงที่ต้องการมีรายได้จากการทำงาน ปัจจัยที่ผลักดันแรงงานหญิงตัดสินใจเดินทางไปทำงานต่างประเทศ คือ การว่างงานหรือไม่มีงานทำในประเทศ ภาระหนี้สินของตนเองและครอบครัวที่มากเกินไปที่จะใช้รายได้จากค่าจ้างในประเทศ และขาดทักษะที่สำคัญต่อการทำงาน ปัญหานี้เกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มที่ไม่มีโอกาสหารายได้ที่สูงจากการขายแรงงานและไม่มีทักษะที่เป็นไปตามความคาดหวังของตลาดแรงงาน ที่ผลักดันให้แรงงานที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศของทั้งแรงงานที่เดินทางไปทำงานด้วยความสมัครใจแบบถูกต้องตามกฎหมาย การเดินทางไปด้วยตนเอง การเดินทางไปแบบผิดกฎหมาย และท้ายที่สุด

แรงงานที่เดินทางไปต่างประเทศกลับประสบปัญหาระหว่างการเดินทางหรือระหว่างการพักอาศัยเพื่อทำงานในประเทศปลายทาง ถูกแสวงประโยชน์ในด้านต่างๆและเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

การช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศเริ่มตั้งแต่การส่งกลับไปยังจนถึงการส่งเสริมทักษะก่อนการคืนสู่สังคม เมื่อได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งกลับมายังประเทศไทยผ่านกระบวนการการให้บริการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนถึงกระบวนการคืนสู่สังคม บางกรณีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในธุรกิจทางเพศกลับมาเผชิญปัญหาเดิมเมื่อครั้งยังอยู่ในประเทศไทย คือ การว่างงานหรือทักษะไม่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการหรือนายจ้าง ถึงแม้จะมีโครงการส่งเสริมทักษะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของทักษะที่ได้เรียนรู้อย่างยังไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง

ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัญหาและอุปสรรคในมุมมองของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการฝึกอบรมทักษะแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านเพศที่เดินทางกลับมาประเทศไทย และนำเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะเพื่อนำไปสู่การจัดหาการส่งเสริมอาชีพที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่กลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้สามารถมีอาชีพและการเข้าถึงงานในประเทศผ่านการจัดให้มีการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสม สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งการพัฒนาทักษะให้เป็นแรงงานที่มีฝีมือและทักษะ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีทางเลือกและเข้าถึงในงานและอาชีพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัญหาในมุมมองของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการฝึกอบรมทักษะแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทางเพศที่เดินทางกลับมาประเทศไทย
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะแก่ผู้เสียหายหญิงไทยที่เดินทางกลับจากต่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาการวิจัยได้นำแนวคิดการวิจัยเกี่ยวกับการทำงานของผู้ปฏิบัติงานต่อการส่งเสริมทักษะแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สรุปแยกเป็นประเด็นการวิเคราะห์ตามทฤษฎี ดังต่อไปนี้

ปัญหา ข้อจำกัด อุปสรรคของการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งที่เข้ารับบริการจากแนวคิดของ Anette Brunovskis และ Rebecca Surtees (2007) เรื่อง การปฏิเสธเข้ารับบริการของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลให้ผู้เข้ารับบริการเลือกที่จะปฏิเสธไม่เข้าร่วมหลักสูตรที่จัดหา เพื่อพัฒนาการส่งเสริมทักษะอาชีพที่ตรงกับความต้องการและหลีกเลี่ยงปัญหาการปฏิเสธการเข้ารับบริการของผู้รับบริการ

การประเมินตนเองทั้งทางร่างกายและจิตใจ และความพร้อมในความต้องการรับการส่งเสริมทักษะ จากทฤษฎีปัญญาทางสังคมอาชีพ (Social Cognitive Career Theory: SCCT) ของ Robert W. Lent, Steven D. Brown และ Gail Hackett (1994, อ้างถึงใน นราเขต ยิ้มสุข, 2564) นอกจากการจัดการฝึกทักษะที่ตรงกับความต้องการแล้ว สิ่งที่จะต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ผู้เสียหายได้พัฒนาทักษะ คือ การ

พัฒนาการฝึกอบรมที่คำนึงถึงการรับรู้ความสามารถ ความคาดหวังและเป้าหมายของตนเอง เพื่อก้าวข้ามขีดจำกัดและสามารถนำทักษะที่ได้รับการส่งเสริมไปใช้เพื่อประโยชน์สูงสุด รวมถึงปัจจัยภายนอก เช่น การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ การประสานหน่วยงานที่เข้ารับบริการส่งเสริมทักษะและเอื้ออำนวยต่อการต่อยอดทางอาชีพ

การเตรียมความพร้อมก่อนและการประเมินหลังเข้ารับบริการ การให้คำปรึกษาอ้างอิงจากแนวทางปฏิบัติของ The Manual on Gender Responsive Case Management ของ International Labor Organization หรือ ILO เพื่อวิเคราะห์ขั้นตอนการเตรียมและการติดตามประเมินผลของหลักสูตรและผู้เสียหายที่เข้ารับบริการ รวมถึงความเชี่ยวชาญและความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ที่ดูแลผู้เสียหายอันเนื่องมาจากความแตกต่างกันทั้งด้านความสามารถ ความพร้อม ความชอบ ความสนใจ ความต้องการและประสบการณ์ภูมิหลังของผู้เสียหายที่อาจส่งผลต่อการเลือกเข้าร่วมความพร้อมและความสนใจในการเข้าร่วมการส่งเสริมทักษะ

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานพัฒนาเอกชนและผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานส่งเสริมทักษะแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เกี่ยวข้อง โดยเลือกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม ดังนี้ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคประชาสังคม/องค์กรระหว่างประเทศ และ นักวิชาการ หรือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน เป็นบุคลากรระดับบริหารและบุคลากรประสานงานฝ่ายพัฒนาทักษะ รวมถึง สหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกทักษะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้มีการศึกษาหน่วยงานที่ทำงานส่งเสริมทักษะแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยทำการศึกษา 6 หน่วยงานจากภาครัฐและภาคพัฒนาเอกชน ได้แก่ กองต่อต้านการค้ามนุษย์ และสถานคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ บ้านเกร็ดตระการ จังหวัดนนทบุรี กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน มูลนิธิฟอร์ฟร็ดอมอินเตอร์เนชันนอล (For Freedom International) มูลนิธิศูนย์ฮาร์ชีวิตเพื่อสตรี (มูลนิธิคณะศรีชุมพาบาส) และ องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่น (IOM) ประเทศไทย ประเทศไทย และ ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการอิสระในกรุงเทพมหานครจำนวน 3 ท่าน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาการเก็บข้อมูลจนถึงการนำเสนอผลการศึกษา ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2565 ถึง เดือนธันวาคม 2565

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) ผ่านการสัมภาษณ์แบบออนไลน์ (Online Interview) ผู้วิจัยเลือกการสัมภาษณ์แบบออนไลน์เนื่องจากงานวิจัยเล่มนี้ได้วิจัยระหว่างช่วงเวลาที่แพร่ระบาดของสถานการณ์โควิด-19 ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การสัมภาษณ์แบบออนไลน์และเลือกใช้เครื่องมือโซเชียลมีเดีย คือ เฟสบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) โปรแกรมซูม (Zoom) ผ่านการโทร (Mobile Phone) และ ช่องทางแชทอื่น ๆ บนอินเทอร์เน็ตในการเก็บข้อมูล ในขณะเดียวกัน แบบคำถามสัมภาษณ์ได้ถูกจัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมุมมองผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อการส่งเสริมทักษะแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เดินทางกลับมาประเทศไทย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูล หนังสือ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และเว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือเพื่อนำมาประกอบการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นประโยชน์ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เกี่ยวกับปัญหาการส่งเสริมทักษะแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เดินทางกลับมายังประเทศไทย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งความเพียงพอ และความถูกต้องตรงกันของข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้นั้นมาวิเคราะห์หาคำตอบและสร้างเป็นแนวทางการเสริมสร้างทักษะอาชีพแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านเพศที่เดินทางกลับมายังประเทศไทยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษาของงานวิจัยมากที่สุด

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาการส่งเสริมทักษะแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เดินทางกลับมายังประเทศไทย พบว่า การดำเนินโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีอยู่ในประเทศไทย จากการศึกษาค้นคว้าจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและหน่วยงานพัฒนาเอกชน จำนวน 5 แห่ง ใน 6 แห่งทำงานโดยตรงกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ กลุ่มเป้าหมายมีตั้งแต่อายุต่ำกว่า 18 ปี ที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศและมีอายุมากกว่า 18 ปี ที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ นอกเหนือจากนี้ การดำเนินงานของทั้ง 5 หน่วยงานมีการดำเนินงานที่คล้ายกัน คือ 1. กระบวนการแรกรับ 2. กระบวนการการบำบัดฟื้นฟู 3. กระบวนการส่งเสริมอาชีพ และ 4. กระบวนการติดตามเยี่ยมคืนสู่สังคม และมีหน่วยงานเครือข่ายที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการส่งเสริมทักษะอาชีพ 1 แห่งใน 6 แห่ง

ด้านการประเมินการเตรียมความพร้อมทางร่างกายและจิตใจก่อนการรับการส่งเสริมทักษะอาชีพมี 2 ส่วนเป็นหลักคือ 1. การบำบัดฟื้นฟูทางด้านจิตใจ และ 2. การส่งเสริมทักษะทางอาชีพ โดย 1) การบำบัดฟื้นฟูทางด้านจิตใจที่เน้นการทำงานโดยมีผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางตามหลักการทำงาน Victim Center Approach ที่ผู้เสียหายสามารถเลือกฝึกฝนทักษะตามความต้องการควบคู่กับการทำเสริมสร้างพลัง (Empowerment) และ 2) การส่งเสริมทักษะที่สามารถสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวและไม่กลับสู่กระบวนการค้ามนุษย์ผ่านกิจกรรมอาชีพบำบัด โดยโครงการส่งเสริมทักษะอย่างง่าย เช่น นวดไทย เสริมสวยและทำเบเกอรี่ เป็นต้น ที่เป็นเช่นนั้นเพราะทักษะอาชีพบำบัดเหล่านี้เป็นอาชีพที่ไม่จำเป็นต้องมีใบรับรองและสามารถหาประกอบอาชีพได้ ทักษะอื่นๆนอกเหนือจากการทำอาชีพบำบัด พบว่า มีเพียงหน่วยงานพัฒนาเอกชนที่มีหลักสูตรการส่งเสริมทักษะทางด้านภาษาแก่ผู้เสียหายและกลุ่มเปราะบาง เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาจีน และภาษาไทย เป็นต้น และสำหรับหน่วยงานภาครัฐจะมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานพัฒนาเอกชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะระยะสั้นแทน

ด้านการออกแบบโครงการสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1. การมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายมีการเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการเลือกโครงการ แต่โครงการยังไม่ตอบสนองความต้องการและเพิ่มทักษะมากนัก เมื่อมองการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายโครงการจะสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริงและเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินโครงการอย่างสูงสุด

โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่มีการส่งเสริมทักษะทางด้านอาชีพซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่ทำงานด้วยค่อนข้างมีความละเอียดอ่อน ดังนั้น การจะส่งเสริมทักษะอาชีพหรือการจะหางานให้ผู้เสียหายจำเป็นจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญและมีทักษะในการร่วมกำหนดทิศทาง นอกเหนือจากนั้นควรมีส่วนร่วมของผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้รับบริการที่แท้จริงในการออกแบบลักษณะโครงการ อีกทั้งโครงการที่ถูกออกแบบมาจะต้องคำนึงถึงพื้นฐานขั้นต่ำของผู้เสียหายรายบุคคล ความต้องการทางด้านอาชีพของผู้เสียหายรายบุคคล ความต้องการของตลาดแรงงานสำหรับแรงงานที่ใช้ทักษะและแรงงานมีทักษะในระดับปานกลางทั้งในประเทศและต่างประเทศ หากโครงการที่จัดทำขึ้นมีลักษณะเพื่อเสริมสร้างและส่งเสริมทักษะทางด้านอาชีพแต่ไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงานในท้ายที่สุดของการทำโครงการ ผู้ศึกษาเล็งเห็นว่า โครงการส่งเสริมอาชีพที่จัดทำขึ้นมาใหม่ก็ไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางด้านอาชีพได้อย่างแท้จริง จะเป็นเพียงการส่งเสริมทักษะอาชีพเหมือนโครงการที่ผ่านมา และ 2. การมีส่วนร่วมของหน่วยงานมีการบูรณาการร่วมกันเฉพาะหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายและทำงานใกล้ชิดกัน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานพัฒนาเอกชน ทั้งภายในและต่างประเทศ เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สิ่งแรกที่ได้รับการพิจารณาคือความต้องการทางด้านเศรษฐกิจและการมีอาชีพ โดยส่วนใหญ่ผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะมีการดิ้นรนในการหางานทำ และทำอาชีพใดก็ได้ที่สามารถได้ทรัพยากรทางการเงินเพื่อมาใช้จ่ายในการเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว ดังนั้น จะเกิดปรากฏการณ์ว่าคนไทยที่มีอายุมากกว่า 18 ปีเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศ อาจเป็นงานนวด หรืองานเกษตรกรรม โดยตัวผู้เสียหายเองไม่มีความรู้หรืออาจรู้เท่าไม่ถึงการณ์จนสุดท้ายตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ดังนั้น เมื่อมองย้อนกลับมา การมีส่วนร่วมระดับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเริ่มตั้งแต่การทำงานเชิงป้องกันและการทำงานเชิงคุ้มครอง ที่รวมไปถึงการส่งเสริมทักษะทางด้านอาชีพแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การมีส่วนร่วมในระดับหน่วยงานควรมีการประชุมและวางแนวทางการทำงานร่วมกันเฉพาะด้าน

ด้านความเชี่ยวชาญและความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ทำงานส่งเสริมทักษะเป็นผู้มีความชำนาญและเชี่ยวชาญเฉพาะทาง กล่าวคือ นักสังคมสงเคราะห์และผู้ดูแลรายกรณี (Case Manager) ที่มีบทบาทในการดูแลผู้เข้ารับบริการตั้งแต่กระบวนการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กระบวนการแรกรับการประเมินความต้องการเบื้องต้น การวางแผนการฝึกทักษะระยะสั้นและระยะยาว การส่งฝึกทักษะเชิงลึกในองค์กรเครือข่าย การคืนสู่สังคมและการติดตามเยี่ยมทั้งระยะสั้นรายเดือนและระยะยาวรายปี ในขณะเดียวกันยังพบว่า ผู้ปฏิบัติงานได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องในประเด็นการทำงานร่วมกับกลุ่มเปราะบาง การดูแลกลุ่มเปราะบาง รวมไปถึงผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะนั้นได้รับการฝึกอบรมการต่อยอดทักษะที่มีอยู่เพิ่มเติมแต่ยังคงเป็นหลักสูตรระยะสั้น และหลักสูตรการส่งเสริมทักษะส่วนใหญ่ยังเป็นหลักสูตรเดิมที่มีการใช้สำหรับการส่งเสริมทักษะมาอย่างยาวนานและยังไม่มีปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มทักษะให้ทันสมัยและสามารถนำไปต่อยอดได้ หากเป็นการส่งเสริมทักษะที่ทันสมัยนั้นส่วนใหญ่จะเป็นหลักสูตรระยะสั้นโดยการขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกหน่วยงานเนื่องจากผู้ฝึกสอนบางครั้งยังไม่มี ความถนัดหรือเชี่ยวชาญในทักษะทางเลือก จึงจำเป็นที่จะต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญ

ปัญหาการส่งเสริมทักษะแบ่งออกเป็น 2 ด้านหลัก คือ 1. มุมมองผู้ปฏิบัติงานที่มีต่องาน และ 2. มุมมองผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อผู้รับบริการ (ผู้เสียหาย) ดังต่อไปนี้ โดยปัญหาจากมุมมองผู้ปฏิบัติงานที่มีต่องานมีดังนี้ 1) ทักษะไม่ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมีการฝึกทักษะอาชีพที่เป็นทักษะพื้นฐาน ในกรณีที่มีความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพจะมีการส่งเสริมเพื่อต่อยอดเป็นทักษะอาชีพ ส่วนการฝึกทักษะตามความ

ต้องการของผู้เสียหายส่วนใหญ่เป็นการฝึกในระยะสั้น จากการศึกษาพบว่า การส่งเสริมทักษะมีการมองไปจนถึงการต่อยอดให้เป็นอาชีพ เช่น การนวด การทำเบเกอรี่ เป็นต้น โดยใช้ทักษะที่มีการฝึกฝนมา แต่ในขณะเดียวกัน อาชีพที่มีการฝึกกลับเป็นทักษะอาชีพขั้นพื้นฐานที่ไม่สามารถไปทำอาชีพ และอาจไม่เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการ สามารถดูแลตนเองและครอบครัว หรือให้มีอิสรภาพทางการเงินได้ในส่วนนี้จะเป็นเหมือนกัน สร้างวงกลมเดิมสำหรับการส่งเสริมทักษะอาชีพให้แก่กลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กล่าวคือ เมื่อสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ แต่รายได้อาจไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัวและตนเอง อาจส่งผลให้ ผู้เสียหายหารายได้เพิ่มเติมจากช่องทางอื่น หรืออาจถูกชักชวนให้กลับสู่วงจรการค้ามนุษย์ซ้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มผู้เสียหายที่เดินทางไปต่างประเทศ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีภาระทางครอบครัวและภาระทางเศรษฐกิจที่ต้องรับผิดชอบ 2) นักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยามีไม่เพียงพอส่งผลให้การทำงานและการประเมินติดตามผลไม่ทั่วถึงและสำหรับผู้เสียหายอาจไม่ได้รับการบำบัดหรือเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและทางจิตใจเท่าที่ควรและการดูแลที่ไม่ทั่วถึงแก่กลุ่มเป้าหมาย 3) งบประมาณและเงินทุนสนับสนุนโครงการไม่เพียงพอส่งผลให้โครงการส่งเสริมทักษะทางด้านอาชีพต้องชะลอหรือหยุดไปเนื่องจากการไม่มีเงินทุนและปัญหาทางด้านงบประมาณ 4) ความแตกต่างระหว่างการตีความกฎหมายผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในแต่ละประเทศและท้องถิ่นส่งผลให้ผู้เสียหายที่เป็นผู้เสียหายแท้จริงไม่สามารถเข้าถึงบริการในท้องถิ่นหรือประเทศนั้นๆ ได้ ประเด็นที่ 2 คือปัญหาจากมุมมองผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อผู้รับบริการ (ผู้เสียหาย) มีดังนี้ คือ 1) ผู้เสียหายปฏิเสธการเข้าสู่กระบวนการเนื่องจากผู้เสียหายส่วนใหญ่กังวลเรื่องความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับจะปฏิเสธการเข้ารับบริการหรือการเข้าสู่กระบวนการใด ๆ ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 2) พื้นฐานชีวิตและครอบครัว วิถีชีวิตและการถูกเลี้ยงดูเป็นอุปสรรคสำหรับการบำบัดฟื้นฟูเนื่องมาจากผู้เสียหายไม่สามารถมองเห็นคุณค่าในตนเอง ไม่สามารถค้นหาตัวตนและความต้องการที่แท้จริง 3) การหาความต้องการทางด้านอาชีพที่แท้จริงของผู้เสียหายให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดเพื่อให้การบำบัดฟื้นฟูและการส่งเสริมทักษะอาชีพเป็นไปในทางเดียวกันและสอดคล้องกันและสามารถเกิดประสิทธิภาพในการนำไปใช้ได้จริงไม่ใช่เพียงแค่การบำบัดฟื้นฟูแต่ไม่สามารถนำทักษะอาชีพไปใช้ได้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ปัญหาในการส่งเสริมทักษะ คือ อดีตผู้เสียหายปฏิเสธการเข้าสู่กระบวนการใดและไม่ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามายุ่งเกี่ยว โดยส่วนมากจะพบว่าเมื่ออดีตผู้เสียหายเดินทางกลับมาถึงประเทศไทยแล้วเกิดความโล่งใจไม่เหมือนช่วงระยะเวลาที่อยู่ต่างประเทศที่พบกับความทุกข์ยาก เมื่ออดีตผู้เสียหายเดินทางถึงประเทศไทย กลุ่มเป้าหมายจะปฏิเสธการเข้ารับบริการหรือการเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองหรือรับบริการใด ๆ ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงปฏิเสธความข้องเกี่ยวโดยไม่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามายุ่งเกี่ยว รวมถึงการติดตามเยี่ยม ที่เป็นเช่นนี้เพราะกังวลและกลัวว่าการที่มีเจ้าหน้าที่เข้ามาข้องเกี่ยวอาจมีบุคคลอื่นและครอบครัวรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นระหว่างอยู่ต่างประเทศ รวมถึงอิทธิพลจากครอบครัว อิทธิพลจากครอบครัวส่วนมากจะมาจากคู่สมรส ซึ่งอิทธิพลจากครอบครัวหรือคู่สมรสเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้อดีตผู้เสียหายเลือกปฏิเสธและไม่ต้องการข้องเกี่ยวกับการสนับสนุนหรือการเข้าสู่กระบวนการขอรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือ และยังพบว่า องค์กรของหน่วยงานรัฐมีจำนวนมากทำให้ผู้เสียหายเกิดความสับสนเมื่อต้องการขอรับบริการในภายหลัง ซึ่งปัญหาที่พบสอดคล้องกับการศึกษาของ Anette Brunovskis และ Rebecca Surtees (2007: 21-22) และ Andreani Alberto. and Raviv Tal

(2004: 10) ว่าด้วยรูปแบบการช่วยเหลือที่ไม่ตรงกับความต้องการ หน่วยงานขาดความเข้าใจในบริการที่นำมาเสนอให้ผู้เสียหาย การขาดความเข้าใจในสาเหตุ สภาพปัญหา อุปสรรคและความต้องการของผู้เสียหาย รวมถึงการขาดความรู้และประสบการณ์ในการให้การช่วยเหลือส่งผลให้หน่วยงานที่จัดหาบริการไม่สามารถเชื่อมโยงความสามารถเฉพาะบุคคลของผู้เสียหายแต่ละรายเข้ากับบริการที่ได้จัดหาไว้ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเข้ารับบริการไม่เพียงพอ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เพียงพอส่งผลให้ผู้เสียหายไม่สามารถเข้ารับบริการ และสำหรับผู้เสียหายที่มองว่าข้อมูลเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือและการสนับสนุนที่มีอยู่ไม่เพียงพอให้ผู้เสียหายได้ประเมินก่อนเข้ารับบริการ หรือการขาดความไว้วางใจในองค์กรที่ช่วยเหลือซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ไม่ดีในอดีต

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายควรเน้นตั้งแต่ก่อนการเข้ารับบริการ การประเมินผู้เสียหายทั้งทางร่างกายและจิตใจและความพร้อมในความต้องการรับการส่งเสริมทักษะโดยการคำนึงถึงการรับรู้ความสามารถ ความคาดหวังและเป้าหมายของตนเองของผู้เสียหายมีความจำเป็นต่อการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายทั้งในเชิงขั้นต้นและเชิงลึก ซึ่งผู้รับบริการหรือตัวผู้เสียหายเองเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งในฐานะการเป็นผู้ขับเคลื่อนโครงการและเป็นปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของการจัดโครงการส่งเสริมทักษะ ซึ่งจากผลการศึกษายังพบว่า ในการจัดการส่งเสริมทักษะแก่อดีตผู้เสียหายฯ หน่วยงานมีการประเมินความพร้อมเบื้องต้นและมีขั้นตอนการแรกรับ ซึ่งจะให้นักสังคมสงเคราะห์ ผู้ดูแลกรณีและผู้เสียหายมีส่วนร่วมในการประเมินก่อนเข้ารับบริการส่งเสริมทักษะและหลังสิ้นสุดสังคม และผู้รับบริการสามารถเลือกรับบริการที่ต้องการ โดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและหน่วยงานพัฒนาเอกชนมีการดำเนินงานที่คล้ายกัน คือ 1. กระบวนการแรกรับ 2. กระบวนการการบำบัดฟื้นฟู 3. กระบวนการการฝึกอบรม และ 4. กระบวนการติดตามเยี่ยมคืนสู่สังคม ในขณะที่เดียวกันยังคงพบปัจจัยอุปสรรคและข้อท้าทายที่ส่งผลให้โครงการยังไม่สามารถให้อดีตผู้เสียหายได้รับการส่งเสริมทักษะเท่าที่ควร เช่น ทางเลือกของทักษะที่มีน้อย ทำให้ไม่สามารถเลือกทักษะที่ตนสนใจได้อย่างแท้จริง และด้วยอุปสรรคและข้อท้าทายส่งผลให้โครงการส่งเสริมทักษะไม่สามารถส่งเสริมทักษะถึงขั้นให้อดีตผู้เสียหายฯเชี่ยวชาญได้ ในมุมมองของผู้วิจัยเล็งเห็นว่า โครงการที่ดำเนินอยู่คือโครงการที่ใช้สำหรับทุกคน โดยการประเมินนั้นมาจากรายบุคคลจริงแต่ยังคงให้บริการที่มีอยู่แก่ผู้รับบริการ และโครงการไม่ได้จัดทำหรือออกแบบมาเพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และการคำนึงถึงความพร้อมโดยส่วนใหญ่จะประเมินก่อนรับบริการและหลังสิ้นสุดสังคมที่เปรียบเหมือนการติดตามมากกว่าการประเมินทักษะที่สามารถปรับใช้ได้จริงเมื่อสิ้นสุดการให้บริการ ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับนราเชต ยัมสุข (2564: 32-33) ว่าด้วยที่ประกอบด้วย 3 ปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานกับอดีตผู้เสียหายประสบความสำเร็จมีองค์ประกอบดังนี้ 1) การรับรู้ความสามารถ 2) ความคาดหวังในผลลัพธ์ และ 3) เป้าหมายส่วนบุคคล และสอดคล้องกับการศึกษาของ Jennifer M. Koncul (2015: 8-10) กล่าวว่า โครงการประสบความสำเร็จในการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงงานให้แก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และกลุ่มเสี่ยงจะมี 3 ระยะ ได้แก่ ฟื้นฟู (Restore) เติบโต (Grow) และ เจริญรุ่งเรือง (Flourish) ผ่านหลักสูตรระยะสั้นในขั้นเรียน ระยะการฝึกงาน และระยะการจัดหางาน ตลอดระยะเวลาการทำโครงการส่งเสริมอาชีพจะมีการประเมินผลการทำงานส่งเสริมอาชีพตามปัจจัยนำเข้า ผลลัพธ์ และ ผลกระทบเชิงบวกระยะยาว หากว่าผู้เสียหายที่เข้ารับการส่งเสริมอาชีพมีคุณสมบัติตามตัวชี้วัดผลกระทบ แสดงถึงความสำเร็จในการจัดทำโครงการ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จในอาชีพที่ตนนั้นเชื่อว่ามีความสามารถที่จะทำได้ เนื่องจากแต่ละบุคคลมีความสามารถที่แตกต่างกันไปในแต่ละสายอาชีพ รวมถึงคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั้งหมดที่ทำการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งความเชื่อมั่นนี้ถือเป็นตัวแปรหลักสำคัญต่อการพัฒนาความสนใจ การเลือก

ทางเลือกอาชีพและการก้าวสู่ความสำเร็จด้านอาชีพ ในมุมมองผู้วิจัยยังคงเล็งเห็นว่า โครงการการส่งเสริมทักษะสามารถพัฒนาโครงการขึ้นมาโดยรวมและศึกษาจากพื้นฐานของ 3 องค์ประกอบหลักรวมกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้รับบริการเพื่อให้โครงการสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับบริการ เป็นโครงการที่พัฒนาจากความต้องการขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริงและโครงการจะสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการตามความต้องการรายบุคคลได้ ดังนั้น ในการออกแบบโครงการควรเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายอดีตผู้เสียหาย 3 กลุ่ม คือ 1. อดีตผู้เสียหายที่ไม่ได้อยู่ในวงจรของการค้ามนุษย์หรือการค้าประเวณี 2. ผู้เสียหายที่ปัจจุบันมีอาชีพ และ 3. ผู้เสียหายที่กลับสู่วงจรการค้ามนุษย์ซ้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้เสียหายที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟูทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ทศนคติ การมีส่วนร่วมของอดีตผู้เสียหายในการออกความคิดเห็นการสำรวจความต้องการด้านอาชีพ

3. ความเชี่ยวชาญและความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ และ ผู้จัดการเคสหลายกรณี (Case Manager) ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการบำบัดฟื้นฟูและกำหนดแนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพร่วมกับผู้เสียหายรายบุคคล หน่วยงานจะมีการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะผู้ทำงานอย่างต่อเนื่องเนื่องจากกลุ่มบุคคลเหล่านี้จะเข้าใจถึงความเสี่ยง ความละเอียดอ่อน และการรักษาความลับ ดังนั้น ผู้ทำงานควรมีความเข้าใจพื้นฐานในการทำงานกับกลุ่มเปราะบางทางด้านเพศและผู้มีบาดแผลทางด้านจิตใจ แม้นักสังคมสงเคราะห์และผู้จัดการเคสหลายกรณี (Case Manager) จะมีความเชี่ยวชาญในการดูแลผู้เสียหายหรือกลุ่มเปราะบาง บุคคลเหล่านี้เป็นตัวกลางสำคัญในการเชื่อมประสานโครงการการส่งเสริมทักษะและผู้เสียหายหรือผู้รับบริการเข้าด้วยกัน แต่เป็นที่น่าเสียดายที่นักสังคมสงเคราะห์และผู้จัดการเคสหลายกรณี (Case Manager) มิใช่ผู้ออกแบบโครงการส่งเสริมทักษะ จึงส่งผลให้ความเข้าใจในการดำเนินงานไม่เท่าผู้คิดค้นโครงการส่งเสริมทักษะ ซึ่งจะสอดคล้องกับการศึกษาของ Anette Brunovskis และ Rebecca Surtees (2007: 19-20) ว่า ด้วยเรื่องผู้เสียหายไม่สามารถเข้าถึงบริการเนื่องจากขาดแคลนข้อมูลที่ได้จากผู้ทำโครงการส่งผลให้ผู้เสียหายไม่มีข้อมูลการประกอบการตัดสินใจที่เพียงพอ ในมุมมองของผู้วิจัยเล็งเห็นว่า นอกเหนือจากความเชี่ยวชาญของผู้ปฏิบัติเองแล้วนั้น ความเข้าใจในโครงการที่กำลังดำเนินเป็นอีกส่วนที่สำคัญที่จะทำให้ผู้ที่กำลังตัดสินใจเลือกบริการนั้นมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่มากเพียงพอ เช่น การส่งเสริมทักษะที่มีอยู่ ทางเลือกการส่งเสริมทักษะด้านต่างๆ การมีกรอบเวลาและตัวเลือกทักษะที่ชัดเจน เป็นต้น ดังนั้น นอกเหนือจากความเชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษา ทักษะการทำงานร่วมกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และกลุ่มเปราะบางแล้วนั้น ผู้ปฏิบัติงานควรมีภาพรวมการฝึกทักษะหรือการส่งเสริมทักษะที่ชัดเจน รวมถึงการวางแผนอนาคตระยะยาวร่วมกันกับอดีตผู้เสียหาย และควรจัดให้มีการส่งต่อข้อมูลที่เป็นระบบเพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนหรือโยกย้ายตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะผลการศึกษาระบุว่าเจ้าหน้าที่ที่ทุกท่านจากทุกหน่วยงานมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพแต่หากเป็นหน่วยงานภาครัฐจะมีการโยกย้ายตำแหน่งซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื่อง หากมีระบบที่เอื้อต่อการทำงานที่ต่อเนื่องจะเอื้อให้เจ้าหน้าที่ทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ นอกเหนือจากนี้ การส่งเสริมทักษะมีการบูรณาการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญระหว่างหน่วยงานจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานพัฒนาเอกชนทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ซึ่งการทำงานในแต่ละขั้นตอนควรได้รับความร่วมมือจากทีมสหวิชาชีพเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบไปด้วย 1. ภาครัฐ 2. ภาคเอกชน 3. ภาคประชาสังคม และ 4. หน่วยงานระหว่างประเทศ และจะสามารถก้าวข้ามอุปสรรคที่เคยนำเสนอใน ความร่วมมือระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ (Coordinated Mekong Ministerial Initiative Against Trafficking) หรือ COMMIT

ที่ว่าด้วยเรื่องการฝึกอบรมด้านอาชีพส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่แท้จริงของพื้นที่ และไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เสียหาย (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศญี่ปุ่น (JICA), 2556: 19) ดังนั้น หากมีการพัฒนาแผนและแนวทางการทำงานร่วมกันในการออกแบบหลักสูตรสำหรับการส่งเสริมทักษะอาชีพแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่พัฒนามาจากความต้องการของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะสามารถตอบสนองความต้องการ การต่อยอดอาชีพ การพัฒนาทักษะจนเป็นความชำนาญ ผ่านความร่วมมือของหน่วยงานทั้งภาครัฐและหน่วยงานพัฒนาเอกชน ในท้ายที่สุด ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์สูงสุดจะเป็นตัวของผู้เสียหาย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาเรื่อง มุมมองของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการฝึกอบรมทักษะแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านเพศที่เดินทางกลับมาประเทศไทย ทำให้ทราบว่า หากผู้คิดค้นหลักสูตรหรือโครงการส่งเสริมทักษะด้านการมีส่วนร่วมของอดีตผู้เสียหายมาเป็นแนวทางในการทำงาน โดยสร้างพื้นฐานหลักสูตรหรือโครงการอยู่บน 3 องค์ประกอบ คือ การรับรู้ความสามารถ ความคาดหวังในผลลัพธ์และเป้าหมายส่วนบุคคลก็จะทำให้หลักสูตรหรือโครงการส่งเสริมทักษะแก่ผู้เสียหายจากการค้าเกิดประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง และเป็น การส่งเสริมทักษะให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถนำทักษะไปใช้ประกอบอาชีพรวมถึงต่อยอดทักษะอาชีพเพื่อให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถมีรายได้มั่นคงมีงานทำและสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการลดจำนวนของแรงงานหญิงที่ต้องการเดินทางไปต่างประเทศและตกเป็น ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หากแรงงานหญิงเหล่านี้สามารถมีทักษะที่จะนำไปประกอบอาชีพในประเทศได้นอกเหนือจากนี้ การพัฒนาบุคลากรและการเสริมสร้างความสามารถของบุคลากรที่มีอยู่ให้มีความเชี่ยวชาญ จะทำให้การดูแลผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ระหว่างเข้ารับบริการมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเตรียมความพร้อม การติดตามประเมินผลความต้องการส่วนบุคคลของผู้เสียหายแต่ละราย ฯลฯ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีความเปราะบางจำเป็นต้องได้รับการดูแลที่ละเอียดอ่อนกว่ากลุ่มอื่นนอกเหนือจากนี้ โครงการฝึกทักษะหรือส่งเสริมทักษะจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรที่มากเพียงพอสำหรับการตอบสนองความต้องการรายบุคคลของผู้เข้ารับบริการ ดังนั้น ควรมีการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมและเพียงพอต่อผู้รับบริการ และในส่วนของแนวทางการแก้ไขปัญหา ควรให้ความสำคัญกับการให้บริการกลุ่มเปราะบางและการตอบสนองความต้องการให้ได้มากที่สุด รวมถึงการจัดหาโครงการที่เหมาะสมและใหม่ เพื่อ ก้าวข้ามขีดจำกัดการทำงานส่งเสริมทักษะและการฝึกอบรมทักษะแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การสนับสนุนและกระตุ้นการทำงานที่เน้นความเป็นศูนย์กลางโดยมีการมองภาพรวมการทำงานของทั้งประเทศของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งบทบาทของหน่วยงานรัฐ เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงการต่างประเทศ และหน่วยงานพัฒนาเอกชน รวมถึงหน่วยงานภาครัฐกิจ และจัดให้มีศูนย์กลางข้อมูลที่จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางรวมข้อมูลทั้งหมดของผู้เสียหายที่เข้ารับบริการเพื่อให้มีความต่อเนื่องและความยั่งยืนในการบำบัดฟื้นฟูร่างกาย จิตใจ อาชีพและการติดตาม

1.2 การสนับสนุนและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคพัฒนาเอกชนและการมีส่วนร่วมของผู้เสียหาย โดยให้ส่วนร่วมในการสนับสนุนการดูแลกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เดินทางกลับมาจากต่างประเทศและประสงค์รับความช่วยเหลือทางจากหน่วยงานรัฐหรือหน่วยงานพัฒนาเอกชน โดยหน่วยงานพัฒนาเอกชนเข้ามามีบทบาทในการจัดหาสถานที่พัฒนาทักษะอาชีพหรือสถานศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ การติดตามเยี่ยม การติดตามประเมินผล และการสนับสนุนในมิติต่าง ๆ

1.3 การส่งเสริมระบบการส่งต่อเพื่อดูแลผู้เสียหายให้มีความต่อเนื่อง เนื่องจากส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานจะเป็นเจ้าหน้าที่แบบชั่วคราว ส่วนเจ้าหน้าที่ที่อยู่ถาวรที่มีจำนวนน้อยส่งผลให้การดูแลผู้เสียหายรายกรณีจะไม่ต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีประวัติมีข้อมูลที่บันทึกไว้ซึ่งก็เป็นตัวหนังสือ และการอ่านก็ไม้อาจจะเข้าใจความต้องการที่แท้จริงเท่ากับการคุยหรือการทำมาตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งในส่วนนี้ถือเป็นช่องว่างที่มีอยู่ที่จะเป็นต้องได้รับความสนใจเพื่อให้การช่วยเหลือดำเนินได้อย่างราบรื่นและตอบสนองความต้องการ และเป็นประโยชน์ของผู้เสียหายอย่างสูงสุด

1.4 ในกรณีที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านเพศ ซึ่งถือเป็นกลุ่มบอบบางด้านเพศ หน่วยงานรัฐหรือหน่วยงานพัฒนาเอกชนต้องจัดให้มีการฟื้นฟูจิตใจ รวมถึงการจัดการบำบัดเฉพาะกลุ่ม และต้องแยกกลุ่มจากแรงงานด้านอื่นอย่างชัดเจนเนื่องจากแรงงานแต่ละกลุ่มมีบาดแผลทางจิตใจที่แตกต่างกัน ดังนั้น บริการที่ควรจัดให้มีต้องบำบัดเฉพาะด้านและเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

1.5 หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานพัฒนาเอกชนอาจคำนึงถึงการเพิ่มความรวดเร็วในการจัดหาทรัพยากรในการให้การสนับสนุนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั้งด้านเงินทุนหรือทรัพยากรอื่น ๆ ทำให้การเข้าถึงกระบวนการช่วยเหลือได้ง่าย ได้เร็ว จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหาย

1.6 การจัดให้มีการเพิ่มและพัฒนาขีดความสามารถผู้จัดการรายกรณี (Case Manager) ด้านการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และด้านการทำกระบวนการแรกรับให้มีความเชี่ยวชาญ เพื่อป้องกันผู้ที่จะเป็นผู้เสียหายเนื่องจากในบางกรณีบุคคลอาจจะเป็นผู้เสียหายเพื่อใช้ประโยชน์ของการเข้าถึงกองทุนและสิทธิประโยชน์อื่นในกรณีที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

1.7 หน่วยงานที่มีการดำเนินงานโดยตรงกับผู้เสียหายควรศึกษาความต้องการด้านอาชีพและจัดหาโปรแกรมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ให้ตรงกับความต้องการของผู้เสียหาย รวมถึงการคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของผู้เสียหายเป็นหลัก เพื่อบริการด้านทักษะอาชีพจะสามารถทำได้อย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ และเป็นประโยชน์ต่อการต่อยอดอาชีพในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษามุมมองและการทำงานของผู้ปฏิบัติงานการส่งเสริมทักษะอาชีพแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากมุมมองจากผู้ปฏิบัติงานเท่านั้น ควรมีการศึกษาที่ต่อยอดด้วยการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลตัวอย่างเพิ่มเติมกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เพื่อรับฟังมุมมองและความคิดเห็นด้านความต้องการการส่งเสริมทักษะอาชีพที่แท้จริง เพื่อผลการศึกษจะสามารถขยายขอบเขตการทำงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการเป็นหลักและเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เข้ารับบริการ

2.2 ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเพิ่มการเก็บข้อมูลการติดตามและประเมินผลความสำเร็จระยะยาวของของกลุ่มตัวอย่างเฉพาะผู้ได้รับการส่งเสริมทักษะอาชีพจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนว่าเมื่อ

เสร็จสิ้นหลักสูตรส่งเสริมทักษะอาชีพแล้ว ผู้เสียหายจะยังคงนำทักษะอาชีพไปใช้ได้หรือสามารถมีงานทำ และไม่ย้อนกลับสู่กระบวนการค้ามนุษย์อีกครั้ง

2.3 ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาที่รวมสถานประกอบการที่เข้าร่วมกับผู้เสียหายที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการหรือการส่งเสริมทักษะอาชีพและสถานประกอบการทั่วไปเพื่อศึกษาแนวโน้มความเป็นไปได้ในการรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เข้าทำงาน รวมถึงการศึกษาถึงมุมมองของสถานประกอบการที่มีต่อการรับลูกจ้างที่เป็นกลุ่มเฉพาะ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ (2564). สถิติการให้ความช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศ. กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://consular.mfa.go.th/th/page/สถิติการให้บริการ?menu=5ddcfd039ef7372d5f7b7e23>. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2565.
- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศญี่ปุ่น (JICA) (2556). คู่มือการทำงานของทีมนักวิชาชีพในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศญี่ปุ่น (JICA).
- นราเชต ยิ้มสุข (2564). กลไกและการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพของผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง กรณีศึกษาสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ บ้านพักฉุกเฉิน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์.
- Andreani, A. and Raviv, T. (2004). The Changing Patterns and Trends of Trafficking in Persons in the Balkan Region: Assessment carried out in Albania, Bosnia and Herzegovina, the Province of Kosovo, The Former Yugoslav Republic of Macedonia and the Republic of Moldova. Geneva: International Organization for Migration.
- Brunovskis, A., and Surtees, R. (2007). Leaving the past behind? When victims of trafficking decline assistance. Norway. Allikpi AS.
- Koncul, J. (2015). "A Formative Evaluation of Hire Hope: A Program Providing Career Opportunities for Victims of Sex Trafficking and Those At-Risk.". Master of Public Health. Georgia State University. [Online]. Retrieved from: <https://doi.org/10.57709/7068554> on 12 January 2022.